

NORGES HØYESTERETT

Den 4. januar 2006 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2006-00017-A, (sak nr. 2005/1385), straffesak, anke,

A

(advokat Arnor B. Ilstad – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Torstein Hevnskjel)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stabel**: Saken gjelder forståelsen av de særlige bestemmelsene om regulering av fiske i Tanavassdraget, nærmere bestemt om den fiskeberettigete kan gi fullmakt til en person utenfor husstanden til å utøve fisket i sitt sted.
- (2) Østfinnmark politidistrikt utferdiget 28. oktober 2004 forelegg mot A for overtredelse av lakse- og innlandsfiskeloven § 49 første ledd jf. § 50 nr. 2, jf. forskrifter om fisket i Tanaelvas fiskeområde § 29 jf. § 3, hvorefter det ikke er tillatt å fiske laks med stågarn i Tanaelven uten å ha laksebrev. Grunnlaget for tiltalen var beskrevet slik:

”Mandag 16. august 2004, ca. kl. 2105, ved Storfossen i Tanaelva i Tana, fisket han med to stågarn uten å ha laksebrev.”
- (3) A vedtok ikke forelegget, og saken ble bragt inn for tingretten. Ved Indre Finnmark tingretts dom 14. mars 2005 ble A frifunnet. Tingretten kom til at lov og forskrift ikke var til hinder for fisket da A, som var bror av den fiskeberettigete, hadde fullmakt fra broren til å fiske i dennes fravær, og at fullmaktsfiske av denne typen var i samsvar med lokal sedvane og rettsoppfatning.
- (4) Påtalemyndigheten anket over lovanvendelsen til Hålogaland lagmannsrett, som tok anken til følge. Lagmannsretten kom til at loven og den kongelige resolusjonen måtte forstås slik at det ikke er anledning til å drive fiske ved stedfortreder utenfor laksebreveierens husstand. Kjennelsen hadde slik slutning:

”Tingrettens dom med hovedforhandling oppheves”.

- (5) A anket over lovanvendelsen og saksbehandlingen. Høyesteretts kjæremålsutvalg tillot anken over rettsanvendelsen fremmet, mens anken over saksbehandlingen ble nektet fremmet.
- (6) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (7) A er en 50 år gammel mann, oppvokst på gården X i Y. Han har bodd på gården store deler av sitt voksne liv, men har nå i flere år vært bosatt sammen med sin ektefelle i eget hus noen kilometer unna. Han har likevel i alle år hjulpet til med gårdsdriften. Gården drives nå av As bror B, som er den som er innehaver av lakseretten og har laksebrev. De to har gjennom flere år samarbeidet om fisket, og delt fangsten likt. Dette har også skjedd ved at A etter fullmakt har fisket for sin bror – som er langtransportsjåfør – i perioder denne har vært borte. Forelegget gjelder fiske ved en slik anledning. Spørsmålet i saken er om dette fisket er lovlig etter de særlige bestemmelsene om fiske i Tanavassdraget.
- (8) Dette reguleres av lov om retten til fiskeri i Tanavassdraget, Finnmark fylke, av 23. juni 1888. Ved denne loven ble fiskeretten i elven, med unntak av adgangen til stangfiske, forbeholdt de fastboende jordbrukerne langs elven. Etter § 1 tilkommer fiskeretten ”kun et medlem av hver husstand, nemlig husbonden eller den, til hvem han begjærer retten overdraget”. Nærmere bestemmelser om betingelsene for fiskeretten fastsettes av Kongen eller den han bemyndiger.
- (9) Slike nærmere bestemmelser er gitt i kongelig resolusjon 1. april 1911. Her er det i § 2 stilt nærmere krav til de fiskeberettigete, som i tillegg til det som er nevnt i loven, må være norske borgere, være bosatt på en gård som ligger innen 2 km fra elvebredden, og som produserer minst ett kufor (2000 kg høy) årlig. I § 3 gjentas lovens vilkår for hvem som kan utøve fisket, men med noen presiseringer:
- ”Av flere, som i fellesskap driver fiskeberettiget jordbruk har bare en fiskerett. Fiskeberettiget er dessuten ikke noen jordbruker som tilhører en annens husstand, idet bare et medlem av hver husstand er fiskeberettiget, nemlig husbonden eller den, til hvem han begjærer retten overdradd.”**
- (10) Fiskeretten er i utgangspunktet personlig, og den kan bare overdras innen husstanden. Bortleie kan etter § 9 finne sted når samtlige fiskeberettigete i sonen er enige om det, og med politimesterens godkjennelse. Bortleie kan bare skje for høyst 3 år ad gangen.
- (11) Hver fiskerberettiget får etter § 11 utstedt et fiskebrev av politimesteren – et såkalt laksebrev. Brevet angir også hvilken sone fiskeretten gjelder. Vassdraget er i dag oppdelt i 51 soner.
- (12) Det fremgår av bestemmelsene at det er ”husbonden” på gården som innehar fiskeretten, med mindre han overdrar den til en annen i husstanden. I praksis er det lagt til grunn at medlemmer av husstanden, herunder kårfolk, kan utøve fiskeretten uten slik overdragelse, i det disse antas å ha fullmakt eller tillatelse fra den berettigete. For den som etter dette kan utøve fisket, er det videre adgang til å ha personer utenfor husstanden med seg som hjelpere. Det er ikke omstridt i saken at disse ordningene er innenfor lovens rammer.

- (13) Spørsmålet er om familiemedlemmer som ikke er bosatt på gården, kan utøve fullmaktsfiske når den fiskeberettigete ikke selv har anledning til å benytte seg av retten. Etter ordlyden åpner verken loven eller forskriften for dette. Loven knytter fiskeretten til husstanden, og det fremgår klart at formålet er å sikre fiskeretten for dem som driver aktivt jordbruk langs elven. Den kongelige resolusjonen sier uttrykkelig at jordbruker som tilhører en annens husstand, ikke er fiskeberettiget. Det er, som jeg har vært inne på, bare en meget begrenset adgang til bortleie av fiskeretten. Sammenhengen i regelverket tilsier at det ikke kan ha vært meningen å komme utenom den strenge reguleringen av bortleie ved å gi fullmakt til andre, selv om man måtte holde seg innenfor familien eller slekten. Jeg tilføyer at begrepet ”husstand” etter mitt syn klart ikke kan tolkes utvidende i denne sammenheng, men bare omfatter dem som har sin faste bopel på gården.
- (14) Det er på det rene at regelverket i en periode – fra 1970 til ca. 1990 – ble praktisert noe mer liberalt, og at det har vært uenighet om forståelsen, og om hvor rimelige bestemmelsene er. Spørsmålet ble vurdert av Samerettsutvalget i NOU 1997: 4. På side 513 foreslår utvalget en uttrykkelig bestemmelse om at det nye foreslåtte forvaltningsorganet Tanaelvas fiskestyre, når særlige grunner foreligger, kan samtykke i at retten for en begrenset tid utøves av en annen enn et husstandsmedlem. Det fremgår av merknadene at utvalget synes å forutsette at en slik adgang mangler i dag. jf. utredningen side 282. Spørsmålet om en viss oppmyking av regelverket, er etter mitt syn først og fremst noe som lovgiver må ta standpunkt til.
- (15) A har gjort gjeldende at det foreligger en lokal sedvanerettsdannelse som kan gi grunnlag for en annen forståelse. Tingretten la blant annet vekt på slike momenter når den frifant ham. Retten viste til bevisførsel om at det i den aktuelle sonen hadde vært vanlig med hjelpere utenfor husstanden, særlig tidligere, og det skulle ha vært en oppfatning om at dette kunne gjøres etter fullmakt fra den fiskeberettigete, også når denne selv ikke kunne være til stede under fisket. Det er verken for de tidligere instanser eller for Høyesterett opplyst noe nærmere om praksis og oppfatninger i de øvrige 50 fiskesonene langs elven. Anførselen er heller ikke i særlig grad utdypet. Jeg kan ut fra dette vanskelig se at det er grunnlag for å konstatere en sedvanerettsdannelse som skulle gjøre unntak fra lovens ordning.
- (16) Jeg kan heller ikke se at det foreligger forvaltningspraksis som kan tilsi et annet resultat. Som jeg har vært inne på, er det på det rene at lensmannskontoret i Tana, som håndhevet reglene, i en periode godtok fullmaktsfiske for nærmeste familie også utenfor husstanden. Praksisen opphørte imidlertid før 1990. I 1991 tok Laksefiskeforeningen i Tana spørsmålet opp med lensmannskontoret, som igjen forela det for fylkesmannen i Finnmark. I et brev til foreningen 25. oktober 1991 konkluderte fylkesmannen med at fisket skal utøves av laksebreveieren selv eller en av de faste husstandsmedlemmer. Fylkesmannens syn ble også tiltrådt av laksebreveierne. I et møte 14. mars 1992 mellom fylkesmannen og Laksebreveierforeningen for Tanavassdraget – som omfattet alle de da aktuelle laksebreveierne – var det enighet blant annet om følgende:
- ”Fiske med bundne redskaper (stengsel, stågarn for laks, stågarn for andre arter enn laks, drivgarn og kastenot) kan bare utøves av laksebreveieren personlig eller en av hans/hennes faste husstandsmedlemmer.”**
- (17) Man var dessuten enige om at dreng/ansatt gårdsarbeider som bor og arbeider fast på gården skulle kunne utøve fiskeretten på linje med øvrige husstandsmedlemmer, og om at den i husstanden som fisker, kan ha med seg en hjelper utenfor husstanden.

- (18) Det er på det rene at senere praksis har vært i samsvar med denne enigheten. Jeg nevner i denne forbindelse at As far, C, i 1997 søkte fylkesmannen og politimesteren i Vadsø om å få drive fullmaktsfiske på gården, etter at sønnen B hadde overtatt gårdsdriften og han selv hadde flyttet til eget hus utenfor gården, men fremdeles deltok i gårdsdriften. Søknaden ble avslått under henvisning til praksis, og etter at saken også hadde vært forelagt Direktoratet for naturforvaltning.
- (19) Anken blir etter dette å forkaste.
- (20) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

- (21) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Bruzelius:** Likeså.
- (23) Kst. dommer **Kaasen:** Likeså.
- (24) Dommer **Lund:** Likeså.
- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.